

ТЪЛКУВАТЕЛНО РЕШЕНИЕ

1/2017

гр. София, 03.12.2018 год.

Върховен касационен съд на Република България, Общо събрание на Търговска колегия, в съдебно заседание на 30 октомври 2018 год., в състав:

ПРЕДСЕДАТЕЛ на ОСТК,
ЗАМ. ПРЕДСЕДАТЕЛ НА ВКС И
ПРЕДСЕДАТЕЛ НА ТЪРГОВСКА КОЛЕГИЯ:
ДАРИЯ ПРОДАНОВА

ПРЕДСЕДАТЕЛИ НА ОТДЕЛЕНИЯ:
ВАНЯ АЛЕКСИЕВА
ТОТКА КАЛЧЕВА

ЧЛЕНОВЕ:

1. ТАТЯНА ВЪРБАНОВА	11.	КОСТАДИНКА НЕДКОВА
2. РАДОСТИНА КАРАКОЛЕВА	12.	ПЕТЯ ХОРОЗОВА
3. ЕЛЕОНОРА ЧАНАЧЕВА	13.	АННА БАЕВА
4. ЕМИЛ МАРКОВ	14.	ВЕРОНИКА НИКОЛОВА
5. КАМЕЛИЯ ЕФРЕМОВА	15.	НИКОЛАЙ МАРКОВ
6. ЕМИЛИЯ ВАСИЛЕВА	16.	ЕВГЕНИЙ СТАЙКОВ
7. БОНКА ЙОНКОВА	17.	СВЕТЛА ЧОРБАДЖИЕВА
8. БОЯН БАЛЕВСКИ	18.	КРИСТИЯНА ГЕНКОВСКА
9. ИРИНА ПЕТРОВА	19.	ЛЮДМИЛА ЦОЛОВА
10. РОСИЦА БОЖИЛОВА	20.	МАДЛЕНА ЖЕЛЕВА

при участието на секретаря Ангел Йорданов
постави на разглеждане тълкувателно дело № 1/2017 г. на Общото
събрание на Търговска колегия
докладвано от съдия Камелия Ефремова

Тълкувателно дело № 1/2017 г. е образувано с разпореждане от 24.01.2017 г. на Председателя на Върховен касационен съд, допълнено с разпореждане № 2 от 17.05.2017 г., по предложение на Заместник-председателя и ръководител на Търговска колегия на Върховен касационен съд, за приемане на тълкувателно решение от Общото събрание на Търговска колегия на ВКС по следните въпроси от производството по търговска несъстоятелност, по които е налице противоречива или неправилна съдебна практика:

1. Какъв е процесуалният ред, по който се развива производството по молба по чл. 625 ТЗ, депозирана от кредитор, при подготовката ѝ за разглеждане в открито съдебно заседание – приложимост на чл. 131 - 133 ГПК по отношение на реда по чл. 629, ал. 2 и ал. 4 ТЗ;

2. Какви са критериите по прилагането на чл. 673, ал. 3 ТЗ спрямо кредиторите със спорни (приети и неприети) вземания, по отношение на които е предявен иск по чл. 694, ал. 1 ТЗ – простира ли се по отношение на тях изискването за представяне на убедителни писмени доказателства, както по отношение на кредиторите по чл. 637 ал. 3 ТЗ, или е достатъчен фактът на предявяването на иска, за да се премине към преценка дали да бъдат допуснати до участие в събранието на кредиторите;

3. Допустимо ли е провеждането на събрание на кредиторите за избор на нов синдик преди одобряване на списъка по реда на чл. 692 ТЗ и ако е допустимо, кои кредитори са легитимирани да гласуват в него;

4. Допустими ли са доказателства, различни от писмените, в производството по чл. 692, ал. 3 ТЗ;

5. Допустимо ли е списъкът по чл. 668, ал. 1, т. 1 ТЗ да бъде съставян и по други критерии, освен посочените в закона, и ако са налице обективни пречки за съставяне на списък по търговските книги на длъжника, как се отразява това на свикването на първо събрание на кредиторите;

6. Подлежи ли на обжалване определението по чл. 638, ал. 3 ТЗ;

7. От кой момент тече срокът по чл. 698, ал. 1 ТЗ за предлагане на оздравителен план: от момента на обявяване в търговския регистър на определението на съда за одобряване на списъка на приетите вземания, предявени в срока по чл. 685 ТЗ или след обявяване в търговския регистър на определението на съда за одобряване на списъка на приетите вземания, предявени в допълнителния срок по чл. 688, ал. 1 ТЗ;

8. Подлежи ли на обжалване определението по чл. 674 ТЗ, с което съдът по несъстоятелността отказва свикване на събрание на кредиторите;

9. Могат ли получените суми от продажбата на имущество, върху което е учредена ипотeka или залог, да служат за покриване на предплатените от кредиторите разноски по чл.629б ТЗ или на разноските по чл. 722, ал. 1, т. 3 ТЗ (и в частност възнаграждения на синдика), когато получената сума от продажбата на имуществото не е достатъчна за пълното удовлетворяване на обезпечения кредитор с привилегия по чл. 722, ал. 1, т. 1 ТЗ;

10. Чия собственост стават недвижимите имоти и движимите вещи, останали непродадени в производството по несъстоятелност след прекратяване на производството и заличаване на длъжника от търговския регистър.

Общото събрание на съдиите от Търговска колегия на Върховен касационен съд, за да се произнесе, съобрази следното:

1. Какъв е процесуалният ред, по който се развива производството по молба по чл. 625 ТЗ, депозирана от кредитор, при подготовката ѝ за разглеждане в открито съдебно заседание – приложимост на чл. 131 - 133 ГПК по отношение на реда по чл. 629, ал. 2 и ал. 4 ТЗ.

По този въпрос съществува противоречива съдебна практика.

Според едното становище, спецификата на производството по несъстоятелност и определеният в чл. 629, ал. 2 ТЗ срок за разглеждане на молбата за откриване на производство по несъстоятелност, подадена от кредитор, изключват приложението на чл. 131 – 133 ГПК. Делото по несъстоятелност се насрочва в открито съдебно заседание без размяна на книжа – съдът се произнася с разпореждане за насрочване и по допускане на доказателствата (вкл. за назначаване на счетоводна експертиза) преди връчване на препис от молбата на длъжника, като на същия не се определя срок за писмен отговор.

Според второто становище, приложимият процесуален ред, по който се развива производството по молба по чл. 625 ТЗ, депозирана от кредитор, при подготовката ѝ за разглеждане в открито съдебно заседание, е общият исков ред по чл. 131 - 133 ГПК с единична размяна на книжа – с разпореждане по чл. 131 ГПК съдът изпраща препис от молбата и приложенията към нея на длъжника за отговор в едномесечен срок и след изтичането му насрочва делото в открито съдебно заседание.

Общото събрание на съдиите от Търговска колегия на Върховен касационен съд намира следното:

Процесуалните норми, съдържащи се в Част Четвърта „Несъстоятелност“ на Търговския закон, в т.ч. чл. 629, ал. 2 и ал. 4 ТЗ, са специални спрямо нормите в Гражданския процесуален кодекс, което следва от препращането в чл. 621 ТЗ. Поради това, общият ред по чл. 131 - 133 ГПК се прилага, доколкото специалните норми на чл. 629, ал. 2 и ал. 4 ТЗ не предвиждат нещо различно. Независимо, че е по-нов закон и че урежда общи процесуални правила, Гражданският процесуален кодекс не може да отмени мълчаливо специалните процесуални правила за разглеждане на подадената от кредитор молба за откриване на производство по несъстоятелност (чл. 629, ал. 2 и ал. 4 ТЗ), съдържащи се в действащия по-стар закон – Търговския закон. Тази молба поставя началото на особено исково производство, което цели да разреши със сила

на пресъдено нещо спор относно наличието на основанията за откриване на производство по несъстоятелност (неплатежоспособност/свръхзадълженост на длъжника), както и за началния им момент, а не правния спор относно вземането на кредитора, инициирал производството. С оглед спецификата на производството по несъстоятелност и необходимостта да бъде постигната бързина в развитието му, особено в неговата първа фаза по установяване на предпоставките за откриването му, законодателят е определил много кратък срок за разглеждане на молбата – 14 дни от подаването ѝ (чл. 629, ал. 2 ТЗ) и за решаване на делото – 3-месечен срок от образуването му (чл. 629, ал. 6 ТЗ). Депозирането на отговор на молбата по чл. 625 ТЗ в предвидения в чл. 131 ГПК едномесечен срок би довело до значително забавяне на производството и би направило невъзможно спазването на наполовина по-краткия срок по чл. 629, ал. 2 ТЗ за разглеждане на молбата за откриване на производство по несъстоятелност. При тази колизия приоритет следва да се даде на разпоредбата на чл. 629, ал. 2 ТЗ. Защитата на длъжника е гарантирана от предвидената в чл. 629, ал. 4 ТЗ възможност за възражения и представяне на доказателства, каквото е и предназначението на отговора на исковата молба, съгласно чл. 131 ГПК.

Прилагайки специалните процесуални норми на чл. 629, ал. 2 и ал. 4 ТЗ, след преценка за редовност на молбата за откриване на производство по несъстоятелност, съдът по несъстоятелността следва да изпрати препис от молбата и приложенията към нея на длъжника и да насрочи делото за разглеждане в открито съдебно заседание в 14-дневен срок. Срещу подадената молба длъжникът може да вземе становище, да направи възражения и да поиска събиране на доказателства както преди провеждане на първото съдебно заседание, така и в самото съдебно заседание, но не по-късно от приключването му. След приключването на това заседание правото за възражения и доказателства се преклудира. Преклузията обаче настъпва единствено по отношение на възраженията и свързаните с тях доказателства, касаещи активната легитимация по молбата (за несъществуване на твърдяното от кредитора правоотношение, за погасяване на претендираното вземане - по давност, чрез плащане, прихващане и др.), но не и за възраженията и доказателствата, касаещи предмета на делото, по отношение на който се формира сила на пресъдено нещо – състоянието на неплатежоспособност/свръхзадълженост и началната му дата. Този извод следва от разпоредбата на чл. 621а, ал. 1, т. 2 ТЗ, уреждаща засилено служебно начало за установяването на факти и за събирането на доказателства, произтичащо от действието на решението за откриване на производство по несъстоятелност по отношение на всички, а не само за страните по делото (чл. 630, ал. 3 ТЗ). След като съдът по несъстоятелността може по всяко време служебно да събира доказателства относно платежоспособността на длъжника, не би могло да се отрече правото на длъжника да прави възражения и да ангажира доказателства в тази връзка и след приключване на първото заседание по делото.

На посочения процесуален ред е подчинено не само разглеждането на молбата на инициирания производството по чл. 625 ТЗ кредитор, но и разглеждането на молбите по чл. 629, ал. 4 ТЗ за присъединяване на други кредитори към това производство.

В случай, че молбата за присъединяване отговаря на изискванията за редовност, съдът по несъстоятелността следва да изпрати препис от нея, заедно с приложенията, за становище на длъжника и на инициирания производството кредитор, респ. да им предостави възможност да заявят становище веднага, ако молбата за присъединяване е депозирана в първото заседание по делото. При необходимост и направено изрично искане от първоначалните страни, на същите следва да бъде даден допълнителен срок за становище и ангажиране на доказателства по молбата за присъединяване съгласно чл. 144, ал. 1 ГПК във връзка с чл. 621 ТЗ. Когато депозираната в първото съдебно заседание молба за присъединяване е нередовна, препис от нея следва да бъде изпратен на страните по делото (на длъжника и първоначалния кредитор, респ. на останалите присъединили се кредитори, ако такива вече са конституирани) след отстраняване на нередовността ѝ в предоставения от съда срок.

Както по отношение на първоначалната молба, така и по отношение на молбата за присъединяване, преклузията за възражения (и на длъжника, и на първоначалния кредитор) срещу активната легитимация на присъединения кредитор настъпва с приключване на първото заседание по делото, т. е. с приключване на заседанието, в което е конституиран присъединеният кредитор (чл. 629, ал. 4 ТЗ). В хипотезата на редовна молба за присъединяване, депозирана в първото по делото заседание, но при предоставен на първоначалните страни допълнителен срок за становище по реда на чл. 144, ал. 1 ГПК, преклузията за възражения срещу активната легитимация на присъединения кредитор настъпва с изтичането на допълнителния срок. Когато молбата за присъединяване е нередовна и нередовността ѝ е отстранена по-късно (в предоставен от съда срок), преклузията за възражения настъпва с приключване на следващото заседание по делото (явяващо се първо заседание по отношение на присъединения кредитор).

2. Какви са критериите по прилагането на чл. 673, ал. 3 ТЗ спрямо кредиторите със спорни (приети и неприети) вземания, по отношение на които е предявен иск по чл. 694 ТЗ – простира ли се по отношение на тях изискването за представяне на убедителни писмени доказателства, както по отношение на кредиторите по чл. 637, ал. 3 ТЗ, или е достатъчен фактът на предявяването на иска, за да се премине към преценка дали да бъдат допуснати до участие в събранието на кредиторите.

Някои окръжни съдилища приемат, че изискването в чл. 673, ал. 3 ТЗ за представяне на убедителни писмени доказателства, за да бъде

предоставено право на глас в събранието на кредиторите, се отнася за всички кредитори, чиито вземания не са приети по смисъла на чл. 693 ТЗ, независимо дали тези вземания са предмет на установяване в производство по чл. 637, ал. 3 ТЗ или по чл. 694 ТЗ.

Второто застъпвано в практиката на окръжните съдилища становище е, че изискването в чл. 673, ал. 3 ТЗ за представяне на убедителни писмени доказателства, за да бъде предоставено право на глас в събранието на кредиторите, се отнася само за кредиторите, чиито вземания не са приети по смисъла на чл. 693 ТЗ и са предмет на установяване в производство по чл. 637, ал. 3 ТЗ, докато за кредиторите, чиито вземания не са приети по смисъла на чл. 693 ТЗ и са предмет на установяване в производство по чл. 694 ТЗ, е достатъчен фактът, че е предявен иск по чл. 694 ТЗ.

Общото събрание на съдиите от Търговска колегия на Върховен касационен съд приема за правилно първото становище.

Независимо от неprecизния текст на чл. 673, ал. 3 ТЗ, няма нито правна, нито житейска логика двете групи кредитори с оспорени вземания (приети и неприети) – тези, които са страна по възобновено производство по чл. 637, ал. 3 ТЗ, и тези, чието вземане е предмет на предявен иск по чл. 694 ТЗ, да бъдат третирани по различен начин относно възможността да им бъде предоставено право на глас в събранието на кредиторите. Участващите и в двете производства кредитори трябва да са предявили вземанията си в производството по несъстоятелност и съответно съдят по несъстоятелността да се е произнесъл относно тяхното съществуване по реда на чл. 692 ТЗ. И едните, и другите кредитори са кредитори с неприети, по смисъла на чл. 693 ТЗ, вземания, като вземанията им предстои да бъдат установени в рамките на искиви производства. Единствената разлика между тези производства е моментът на образуването им – производството по чл. 637, ал. 3 ТЗ е образувано преди постановяване на решението за откриване на производството по несъстоятелност, а производството по чл. 694 ТЗ – след откриването му.

И за двете групи кредитори преценката по чл. 673, ал. 3 ТЗ се извършва, след като списъкът на приетите вземания вече е одобрен с определението по чл. 692 ТЗ. Това е нова преценка относно съществуването на вземането, която се прави в една по-късна фаза от развитието на производството по несъстоятелност. При наличието на нови факти и доказателства съдът не е обвързан от предходната си преценка, извършена в процеса на одобряване на списъка на приетите вземания.

Еднаквото положение на двете категории кредитори налага извода, че те не следва да бъдат поставяни при различни условия, когато се извършва преценката по чл. 673, ал. 3 ТЗ относно предпоставките за предоставяне на право на глас в събранието на кредиторите, което е в съответствие и с принципа за равнопоставеност на кредиторите в производството по несъстоятелност.

Горният извод следва и от сравнителния исторически анализ на промените в чл. 673, ал. 3 ТЗ, съотнесени към действалия по-рано правен режим за установяване на вземанията на кредиторите. Според редакцията на чл. 673, ал. 3 ТЗ в сила до 1998 г., съдът може да предостави право на глас и на кредитор по чл. 637, ал. 2 ТЗ или чл. 694, ал. 1 ТЗ, ако в подкрепа на вземането му са представени убедителни писмени доказателства. При действието на тази редакция установяването на вземанията в случай на направени възражения се е извършвало винаги по исков ред – в производството по чл. 637, ал. 3 ТЗ или в производството по чл. 694 ТЗ, т. е. във всички случаи, за да бъде предоставено право на глас, е било необходимо да бъдат представени убедителни писмени доказателства за вземането, предмет на предявения иск.

С изменението на чл. 673, ал. 3 ТЗ от 1998 г. (ЗИДТЗ, обн. ДВ, бр. 70/1998 г.) е предвидено, че съдът може да предостави право на глас на кредитор по чл. 637, ал. 3 ТЗ, ако в подкрепа на вземането му са представени убедителни писмени доказателства, и на кредитор с неприето вземане, който е обжалвал решението по чл. 692 ТЗ. Това изменение е продиктувано от отпадането на исковия ред за установяване на вземанията след отмяната на чл. 694 ТЗ и осъществяване на защитата на кредиторите чрез обжалване на решението на съда по несъстоятелността по чл. 692 ТЗ.

По-късно, с изменението на Търговския закон от 2000 г. (ДВ, бр. 84/2000 г.), исковият ред по чл. 694, ал. 1 ТЗ за установяване на спорните вземания е възстановен, без обаче да е извършена съответна промяна в разпоредбата на чл. 673, ал. 3 ТЗ, което е рефлектирало впоследствие и при приемането на настоящата ѝ редакция.

3. Допустимо ли е провеждането на събрание на кредиторите за избор на нов синдик преди одобряване на списъка по реда на чл. 692 ТЗ и ако е допустимо, кои кредитори са легитимирани да гласуват в него.

Застъпваните в съдебната практика становища по този въпрос са съответно – за недопустимост и за допустимост да бъде проведено събрание на кредиторите за избор на нов синдик, преди да е одобрен списъкът по реда на чл. 692 ТЗ.

Общото събрание на съдиите от Търговска колегия на Върховен касационен съд приема за правилно първото становище.

Типичното развитие на производството по несъстоятелност след неговото откриване е да бъде проведено първо събрание на кредиторите, което, в съответствие с правомощията си по чл. 672, ал. 1, т. 2 ТЗ, следва да избере постоянен синдик и да предложи на съда неговото назначаване. Легитимирани да участват в първото събрание на кредиторите са кредиторите, включени в списъка по чл. 668, т. 1 ТЗ и в извлеченията от търговските книги на длъжника. След постановяване от съда по несъстоятелността на първото определение за одобряване на списъка на

приетите вземания, във всички следващи събрания на кредиторите могат да участват само кредитори с приети вземания по смисъла на чл. 693 ТЗ, респ. кредитори, на които е предоставено право на глас по реда на чл. 673, ал. 3 ТЗ.

От това обичайно развитие на производството по несъстоятелност са възможни отклонения, при които след провеждане на първото събрание на кредиторите, но преди одобряване на списъка на приетите вземания с определението по чл. 692 ТЗ, да бъде поискана или обективно да се наложи замяна на назначения синдик.

Анализът на действащата правна уредба налага извод, че в посочената хипотеза е недопустимо да бъде проведено събрание на кредиторите за избор на нов синдик. Това следва както от разпоредбата на чл. 673, ал. 1 ТЗ, регламентираща изрично момента, в който се провежда събранието на кредиторите – след одобряване на списъка на приетите вземания, така също и от разпоредбата на чл. 673, ал. 2 ТЗ, определяща персоналният състав на всяко събрание на кредиторите (след първото) – само кредитори с приети вземания, съответно кредитори с предоставено право на глас по чл. 673, ал. 3 ТЗ. Аргумент в тази насока е и новата разпоредба на чл. 669, ал. 4 ТЗ (ДВ, бр. 105 от 2016 г.), която предвижда, че при невъзможност да бъде проведено първо събрание на кредиторите, назначеният от съда временен синдик изпълнява правомощията си до избирането на постоянен синдик от събранието на кредиторите след одобряване на списъка по чл. 692 ТЗ.

Поради невъзможността събранието на кредиторите, като орган на несъстоятелността, да бъде конституирано преди да е одобрен списъкът на приетите вземания, при възникнала необходимост от замяна на избрания от първото събрание на кредиторите синдик (респ. назначения от съда временен синдик в хипотезата на чл. 669, ал. 3 и 4 ТЗ), приложение следва да намери разпоредбата на чл. 657, ал. 8 ТЗ, според която до избирането на нов синдик функциите му се изпълняват от назначен от съда служебен синдик. В подкрепа на този извод е и разпоредбата на чл. 672, ал. 2 ТЗ, предвиждаща, че една от хипотезите, при които съдът назначава за синдик от класираните от кредиторите на първото събрание лица, е именно освобождаването на избрания от тях и назначен от съда синдик до провеждането на събранието по чл. 673 ТЗ.

4. Допустими ли са доказателства, различни от писмените, в производството по чл. 692, ал. 3 ТЗ.

В съдебната практика съществуват две противоположни становища по така поставения въпрос.

Според първото становище, в производството по чл. 692, ал. 3 ТЗ са допустими само писмени доказателства, докато според второто становище са допустими всички доказателства, а не само писмените.

Общото събрание на съдиите от Търговска колегия на Върховен касационен съд приема за правилно второто становище.

Производството по разглеждане на възраженията срещу списъците на приетите и неприети вземания е част от производството по предявяване на вземанията. Това производство е необходим и задължителен етап, както с оглед преминаване към следващата фаза от развитието на производството по несъстоятелност, така и с оглед установяване на лицата, чиито вземания ще подлежат на удовлетворяване и чрез които ще се формира един от основните органи на производството по несъстоятелност – събранието на кредиторите. С възраженията срещу списъците се атакува предварително извършената от синдика, като орган на несъстоятелността, проверка относно съществуването или несъществуването на предявените вземания.

Производството по чл. 692, ал. 3 ТЗ не притежава белезите на класическо исково производство и не е насочено към разрешаване със сила на пресъдено нещо на въпроса относно съществуването на вземанията на кредиторите по основание, размер, привилегии и обезпеченост. Независимо от това, производството по разглеждане на възраженията от съда по несъстоятелността срещу приетите и неприетите вземания е спорно производство – развива се с участието на кредитора с прието/неприето вземане, оспорващия кредитор, длъжника и синдика и цели да разреши на този етап, макар и не по окончателен начин, правния спор относно съществуването на предявените вземания.

Произнасянето на съда само въз основа на писмени доказателства се извършва винаги в закрито съдебно заседание. Открити съдебни заседания се провеждат с цел събиране на доказателства, част от които не могат да бъдат събрани в закрито заседание. При липсата на изрично ограничение относно допустимите доказателства във фазата по разглеждане на възраженията по чл. 690 ТЗ, обстоятелството, че законодателят е предвидил провеждането на открито съдебно заседание, е достатъчно, за да се приеме, че в това производство са допустими всички доказателства, които могат да бъдат събрани в открито съдебно заседание.

Необходимостта производството по разглеждане на възраженията от съда по несъстоятелността да се развие бързо (по възможност в едно съдебно заседание) не може да обоснове извод за недопустимост на други доказателства, освен писмените, след като Търговският закон не е предвидил подобно ограничение. Ако в тази фаза на производството се събират не само писмени, а и всички други доказателства, допустими в общия исков процес, но при съкратени срокове и ускорена процедура, в много случаи биха се избегнали исковите по чл. 694 ТЗ за установяване на оспорените вземания. Приемането на обратното означава преценката на съда по несъстоятелността за съществуване на оспореното вземане да е формална, а определена категория вземания изобщо да не могат да бъдат установени, когато за тяхното доказване е необходима счетоводна или друг вид експертиза, което би довело до неравнопоставеност на кредиторите.

Аргумент в подкрепа на това разбиране е и препращането към общите процесуални правила на Гражданския процесуален кодекс, приложими в производството по несъстоятелност, ако в Търговския закон не е предвидено друго (чл. 621 ТЗ). Доколкото Търговският закон не ограничава доказателствените средства, допустими във фазата по разглеждане на възраженията, от общите правила следва, че са допустими всички доказателства, а не само писмените.

5. Допустимо ли е списъкът по чл. 668, ал. 1, т. 1 ТЗ да бъде съставян и по други критерии, освен посочените в закона и ако са налице обективни пречки за съставяне на списък по търговските книги на длъжника, как се отразява това на свикването на първо събрание на кредиторите.

Предвид законодателното разрешаване на този въпрос с приетата след образуване на настоящото тълкувателно дело нова норма на чл. 669, ал. 3 ТЗ (ДВ, бр. 105 от 30.12.2016 г.), предложението за постановяване на тълкувателно решение по същия следва да бъде отклонено.

6. Подлежи ли на обжалване определението по чл. 638, ал. 3 ТЗ.

По този въпрос е налице противоречива съдебна практика, обективизирана в множество определения по чл. 274, ал. 2, изр. 1 ГПК на Търговска колегия на ВКС.

В част от актовете се застъпва становището, че определението по чл. 638, ал. 3 ТЗ подлежи на обжалване в хипотезата, когато с него се отказва възобновяване на започнало изпълнително производство в полза на обезпечен кредитор срещу имущество, включено в масата на несъстоятелността, тъй като същото има преграждащ характер по смисъла на чл. 274, ал. 1, т. 1 ГПК. В други актове се приема, че това определение не подлежи на обжалване, включително и в хипотезата на отказ на съда по несъстоятелността да уважи молбата на обезпечения кредитор за продължаване на изпълнителното производство по реализация на обезпечението му, доколкото не е налице нито една от предпоставките на чл. 274, ал. 1 ГПК.

Общото събрание на съдиите от Търговска колегия на Върховен касационен съд приема за правилно второто становище.

Обжалваемостта на съдебните актове винаги е предмет на изрична регламентация с императивни процесуални норми. Такава регламентация по отношение на актовете на окръжните съдилища, постановени в производството по несъстоятелност, се съдържа в разпоредбите на чл. 613а, ал. 1 и ал. 3 ТЗ. В чл. 613а, ал. 1 ТЗ са изброени изчерпателно актовете (решения и определения), които подлежат на обжалване по общия ред на ГПК. За всички останали актове в ал. 3 е предвидено, че подлежат на обжалване само пред съответния апелативен съд по съответния ред на

ГПК. По отношение на тази втора група актове е въведено изключение от общия ред на ГПК, като те не подлежат на касационно обжалване. Доколкото други отклонения от общия ред за обжалване на определенията не са предвидени, обжалваемостта им е обусловена от наличието на общите предпоставки, установени в чл. 274, ал. 1 ГПК – преграждащ характер на определението или изрично предвидена в закона възможност за обжалването му.

По отношение на определението по чл. 638, ал. 3 ТЗ не е налице нито една от посочените предпоставки. Независимо от правния резултат – разрешаване или отказ да бъде разрешено продължаване на действията по спряното индивидуално изпълнително производство срещу имущество, включено в масата на несъстоятелността, произтичащите от определението правни последици имат значение само за спряното изпълнително производство, а не рефлектират върху самото производство по несъстоятелност, в което то е постановено, съответно не въздействат преграждащо върху развитието на производството по несъстоятелност, т. е. не е осъществена хипотезата на чл. 274, ал. 1, т. 1 ГПК. Предвид липсата на изрично предвидена в закона обжалваемост на определението по чл. 638, ал. 3 ТЗ, не е налице и хипотезата на чл. 274, ал. 1, т. 2 ГПК.

7. От кой момент тече срокът по чл. 698, ал. 1 ТЗ за предлагане на оздравителен план: от момента на обявяване в търговския регистър на определението на съда за одобряване на списъка на приетите вземания, предявени в срока по чл. 685 ТЗ или след обявяване в търговския регистър на определението на съда за одобряване на списъка на приетите вземания, предявени в допълнителния срок по чл. 688, ал. 1 ТЗ.

Според първото от застъпваните в практиката становища, срокът по чл. 698, ал. 1 ТЗ за предлагане на оздравителен план тече от момента на обявяване в търговския регистър на определението на съда за одобряване на списъка на приетите вземания, предявени в срока по чл. 685, ал. 1 ТЗ. Според второто становище, този срок тече от момента на обявяване в търговския регистър на определението на съда за одобряване на списъка на приетите вземания, предявени в допълнителния срок по чл. 688, ал. 1 ТЗ.

Общото събрание на съдиите от Търговска колегия на Върховен касационен съд приема за правилно второто становище.

Разпоредбата на чл. 706, ал. 1 ТЗ предвижда, че утвърденият от съда по несъстоятелността план за оздравяване е задължителен за длъжника и за всички кредитори, чиито вземания са възникнали преди датата на решението за откриване на производството по несъстоятелност. Именно поради задължителния характер на плана, в оздравителното производство следва да участват всички кредитори от посочената категория независимо от това дали са предявили вземанията си в първоначалния срок по чл. 685, ал. 1 ТЗ или в допълнителния срок по чл. 688, ал. 1 ТЗ.

Кредиторите с предявени вземания по чл. 688, ал. 1 ТЗ участват на общо основание в производството по несъстоятелност и не понасят никакви други санкции за това, че са предявили вземанията си в допълнителния 2-месечен срок, освен санкциите, изрично предвидени в чл. 688, ал. 2 ТЗ – нямат право да оспорват вече приети вземания и извършено разпределение на осребреното имущество на длъжника (ако има такова); удовлетворяват се от остатъка от осребреното имущество и понасят разноските по приемане на вземанията си. Поради това, тези кредитори не могат да се считат изключени от оздравителното производство, което е част от производството по несъстоятелност.

В подкрепа на извода, че срокът за предлагане на оздравителен план е обвързан с одобряването на списъка на приетите вземания, предявени в допълнителния срок по чл. 688, ал. 1 ТЗ, е и разпоредбата на чл. 700, ал. 1, т. 1 ТЗ (актуална редакция ДВ, бр. 101/2010 г.), според която оздравителният план трябва да предвижда степента на удовлетворяване на вземанията, включени в одобрените от съда списъци към момента на внасяне на плана. Употребата на съществителното „списъци“ в множествено число сочи, че в новата уредба от 2010 г. е съобразено обстоятелството, че за вземанията, възникнали преди датата на решението за откриване на производство по несъстоятелност, се изготвят два списъка – списък на кредиторите, чиито вземания са предявени в срока по чл. 685, ал. 1 ТЗ, и списък на кредиторите, чиито вземания са предявени в допълнителния срок по чл. 688, ал. 1 ТЗ. Доколкото всички тези кредитори са засегнати от оздравителния план (чл. 706, ал. 1 ТЗ), законът им гарантира участие в оздравителното производство (чл. 703, ал. 6 ТЗ), включително като въвежда изискване към плана да предвижда степента на удовлетворяване на вземанията им (чл. 700, ал. 1, т. 1 ТЗ). Аргумент в същата насока са и разпоредбите на чл. 697, ал. 1, т. 3 и т. 4 ТЗ, в които кредиторите, имащи право да предложат план за оздравяване, т. е. да участват в оздравителното производство, са разделени единствено по критерия „обезпеченост“ на вземанията, но не и с оглед момента, в който вземанията им са предявени и включени в списъка на приетите вземания.

Неучастието в оздравителното производство на кредиторите, предявили вземанията си в допълнителния срок по чл. 688, ал. 1 ТЗ, би довело до нарушаване на принципа за равенство на кредиторите в производството по несъстоятелност, тъй като, доколкото вземанията им няма да бъдат преобразувани съобразно оздравителния план, тези кредитори ще бъдат поставени в привилегировано положение в сравнение с кредиторите, предявили вземанията си в първоначалния срок по чл. 685, ал. 1 ТЗ, чиито вземания ще претърпят съответна трансформация.

8. Подлежи ли на обжалване определението по чл. 674 ТЗ, с което съдът по несъстоятелността отказва свикване на събрание на кредиторите.

В съдебната практика се застъпват противоположни становища по този въпрос – за обжалваемост и съответно за необжалваемост на определението по чл. 674 ТЗ, с което съдът по несъстоятелността отказва свикване на събрание на кредиторите.

Общото събрание на съдиите от Търговска колегия на Върховен касационен съд приема за правилно второто становище.

В разпоредбите на чл. 613а, ал. 1 и ал. 3 ТЗ, които са специални по отношение на съдържащите се в ГПК разпоредби за обжалване на съдебните актове, е предвидено изрично кои от постановяваните в производството по несъстоятелност актове подлежат на обжалване и по какъв ред – в ал. 1 са посочени изчерпателно актовете, подлежащи на обжалване по общия ред на ГПК, а в ал. 3 е указано, че всички останали актове подлежат на обжалване само пред съответния апелативен съд по съответния ред на ГПК. Доколкото за определенията, попадащи в групата на актовете по ал. 3, не е предвидено нещо различно, същите могат да бъдат обжалвани само ако са осъществени общите предпоставки за обжалване съгласно чл. 274, ал. 1 ГПК – ако определението е преграждащо по своя характер или в закона изрично е посочена възможността за обжалването му.

Определението по чл. 674, ал. 1 ТЗ не отговаря на тези изисквания – то нито е сред изброените в чл. 613а ТЗ като подлежащи на обжалване съдебни актове, нито е преграждащо за производството по несъстоятелност. Липсата на преграждащ характер на определението, с което съдът по несъстоятелността отказва да свика събрание на кредиторите, произтича от това, че въпросите, по които събранието на кредиторите взема решение и са от значение за развитието на производството по несъстоятелност, могат да бъдат решени и от други органи – от съда по несъстоятелността или от синдика (чл. 677, ал. 2 и ал. 4 ТЗ). При отказ на съда да свика събрание на кредиторите, развитието на производството не би било преградено, а биха били приложени предвидените в закона заместващи правила. Останалите въпроси от компетентността на събранието на кредиторите не са от естество да блокират развитието на производството по несъстоятелност, поради което отказът за свикване на събрание на кредиторите за решаването им няма преграждащ характер.

Допълнителен аргумент в подкрепа на извода, че посоченото определение не е преграждащо, е и възможността съдът по несъстоятелността да ревизира сам преценката си за липса на основание за свикване на събрание на кредиторите, като постанови ново определение, с което да уважи отправеното до него искане за свикване на такова събрание.

9. Могат ли получените суми от продажбата на имущество, върху което е учредена ипотека или залог, да служат за покриване на предплатените от кредиторите разноски по чл.629б ТЗ или на разноските по чл. 722, ал. 1, т. 3 ТЗ (и в частност възнаграждения на

синдика), когато получената сума от продажбата на имуществото не е достатъчна за пълното удовлетворяване на обезпечения кредитор с привилегия по чл. 722, ал. 1, т. 1 ТЗ.

По така поставения въпрос в практиката на окръжните съдилища са формирани различни становища.

Според едно от становищата, сумите, получени от продажбата на имущество, върху което е учредена ипотека или залог, не могат да служат за покриване на предплатените от кредиторите разноски по чл.629б ТЗ или на разноските по чл. 722, ал. 1, т. 3 ТЗ (в частност възнаграждения на синдика), когато получената сума от продажбата на имуществото не е достатъчна за пълното удовлетворяване на обезпечения кредитор с привилегия по чл. 722, ал. 1, т. 1 ТЗ, докато според друго становище – тези суми могат да служат за покриване на посочените разноски.

Поддържа се и становище, че сумите, получени от продажбата на имущество, предмет на учредена ипотека или залог, могат да служат за покриване на предплатените от кредиторите разноски по чл.629б ТЗ, но не могат да служат за покриване на разноските по чл. 722, ал. 1, т. 3 ТЗ (в частност възнаграждения на синдика), когато получената сума от продажбата на имуществото не е достатъчна за пълното удовлетворяване на обезпечения кредитор с привилегия по чл. 722, ал. 1, т. 1 ТЗ.

Общото събрание на съдиите от Търговска колегия на Върховен касационен съд приема за правилно първото становище.

Съгласно чл. 629б ТЗ, когато наличното имущество на длъжника не е достатъчно за покриване на началните разноски за производството по несъстоятелност, съдът определя сумата, която трябва да бъде предплатена в даден от него срок от лицата по чл. 625 ТЗ или от друг кредитор, за да бъде открито производството по несъстоятелност. Предплащането на разноски по реда на чл. 629б ТЗ се извършва също и когато в хода на производството по несъстоятелност се установи, че наличното имущество на длъжника е недостатъчно за покриване на разноските за това производството (чл. 632, ал. 5 ТЗ). Целта на посочените разпоредби е да се осигури възможност производството по несъстоятелност да се развие, независимо от липсата на достатъчно налично имущество на длъжника, за да се стигне до фазата на осребряване на имуществото и съответно до удовлетворяване на кредиторите чрез разпределение на получените от осребряването суми по реда на чл. 722 ТЗ.

За да стимулира кредиторите да предплатят необходимите разноски (начални или при вече открито производство по несъстоятелност), законодателят е предвидил в чл. 632а ТЗ предплатените суми по чл. 629б и чл. 632 ТЗ да се възстановяват на предплатилия ги кредитор, когато масата на несъстоятелността се увеличи достатъчно. Увеличаването на масата на несъстоятелността предполага в нея да постъпят суми в резултат от събрани вземания или от осребряване имуществото на длъжника. Доколкото предплатените от кредитор суми са предназначени за покриване

на разноските по несъстоятелността, вземането за тях представлява вземане за разноски по несъстоятелността по смисъла на чл. 723 ТЗ.

Разпоредбата на чл. 722 ТЗ урежда императивно реда, по който се удовлетворяват вземанията на кредиторите. При липса на специална разпоредба, която да създава привилегия за удовлетворяване на кредиторите, предплатили разноски, или за възнаграждението на синдика, тези вземания попадат в ред 3-ти (чл. 722, т. 3 ТЗ) и не могат да бъдат удовлетворени от сумите, получени от реализацията на обезпечението, учредено в полза на определен кредитор, след като същото е недостатъчно да покрие обезпеченото вземане. Противното би означавало предплатените разноски да бъдат за сметка на обезпечения кредитор, без той да е изразил съгласие за това. Разноските по несъстоятелността, независимо от тяхното естество, се покриват от сумите от реализацията на обезпечението само ако такива суми са останали след пълното удовлетворяване на вземанията по чл. 722, ал. 1, т. 1 и т. 2 ТЗ – извод, който следва от разпоредбите на чл. 724, ал. 2 и 3 ТЗ.

Възстановяването на предплатените разноски се осъществява чрез изготвяне на сметка за разпределение, тъй като това е единственият начин за удовлетворяване на кредиторите при спазване на законоустановения ред на техните вземания и с осигурена възможност за контрол чрез оспорване на сметката за разпределение по реда на чл. 728 ТЗ.

Когато паричните средства не са достатъчни, за да се удовлетворят изцяло вземанията по чл. 722, т. 3 ТЗ за разноски по несъстоятелността, предплатилите разноските кредитори следва да бъдат удовлетворени преди останалите кредитори с вземания за разноски поради установената за тях привилегия в специалната разпоредба на чл. 632а ТЗ. При недостатъчност на средствата в масата на несъстоятелността за цялостно удовлетворяване на вземанията на предплатилите разноските кредитори, по аргумент от чл. 722, ал. 2 ТЗ, те се удовлетворяват по съразмерност.

10. Чия собственост стават недвижимите имоти и движимите вещи, останали непродадени в производството по несъстоятелност след прекратяване на производството и заличаване на длъжника от търговския регистър.

Противоречие в съдебната практика по така поставения въпрос е налице само за хипотезата, когато длъжник в производството по несъстоятелност е търговец-юридическо лице, но не и когато е едноличен търговец. Поради това, че с регистрирането на физическото лице като едноличен търговец не възниква нов правен субект, различен от самото физическо лице, загубването на търговското качество на лицето при заличаването му от търговския регистър не води до загубване на правосубектността му. Физическото лице продължава да бъде титуляр на права и задължения, в т. ч. и на вещните права върху недвижимите имоти и движимите вещи, останали непродадени в производството по

несъстоятелност след заличаването му като едноличен търговец от търговския регистър.

По отношение на недвижимите имоти и движимите вещи, останали непродадени в производството по несъстоятелност след неговото прекратяване и заличаване на длъжника-юридическо лице от търговския регистър, се застъпват различни становища: тези имоти и вещи стават собственост на съдружниците/акционерите, по аналогия на чл. 271 ТЗ; стават собственост на държавата, съответно на общините, по аналогия на чл. 11 ЗН; стават собственост на държавата, по аналогия на чл. 3, т. 4 ЗДС; остават без собственик и по отношение на тях се прилага разпоредбата на чл. 13, ал. 2 ЗОС.

Общото събрание на съдиите от Търговска колегия на Върховен касационен съд приема следното:

Производството по несъстоятелност приключва, когато е постигната неговата цел – пълно удовлетворяване на кредиторите, или когато е изчерпана масата на несъстоятелността и е невъзможно продължаването му. Производството по несъстоятелност трябва да бъде приключено също и тогава, когато масата на несъстоятелността не е изчерпана, но останалите в нея активи са непродаваеми (чл. 733 и чл. 734 ТЗ).

Съгласно чл. 734, ал. 2, изр. 2 ТЗ, компетентността да вземе решение относно непродаваемите вещи принадлежи на заключителното събрание на кредиторите. Доколкото законът не е поставил ограничения в тази насока, кредиторите са свободни да извършат преценка на кого да бъдат предоставени непродаваемите вещи – на самия длъжник (когато той е едноличен търговец-физическо лице), на съдружниците/акционерите (когато длъжникът е търговско дружество), на определен кредитор или на трето за производството по несъстоятелност лице (в т. ч. държавата или общината).

В случай, че заключителното събрание на кредиторите не вземе решение за непродаваемите вещи от масата на несъстоятелността, това решение не може да бъде взето от съда по несъстоятелността, тъй като в закона не е предвидена подобна възможност. Независимо обаче от липсата на такова решение, производството по несъстоятелност следва да бъде приключено, като се постанови решение за прекратяването му и за заличаване на длъжника от търговския регистър (чл. 734 и 735, ал. 1 и ал. 3 ТЗ). В този случай, а също и в хипотезата на чл. 632, ал. 4 ТЗ при прекратяване на спряното производство по несъстоятелност поради липса на достатъчно имущество за покриване на разноските по него, възниква въпросът в чия собственост преминават непродаваемите и непродадените вещи.

Действащата правна уредба не съдържа изрично правило за това, на кого принадлежат вещите от масата на несъстоятелността, останали непродадени в производството по несъстоятелност след заличаването на длъжника от търговския регистър. Съществуващата законова празнота

налага правоприлагане по аналогия в съответствие с нормата на чл. 46, ал. 2 ЗНА чрез прилагане на разпоредби, които се отнасят до подобни случаи.

Със заличаването му от търговския регистър търговецът-юридическо лице загубва своята правосубектност, т. е. настъпва неговата юридическа смърт. Имуществените последици от заличаването на търговеца в най-голяма степен се доближават до последиците от смъртта на физическото лице. Поради това, за тях следва да бъдат приложени по аналогия разпоредбите на Закона за наследството.

Имуществото на физическото лице се наследява от неговите наследници по закон или по завещание. Съгласно чл. 11 ЗН, когато няма лица, които могат да наследяват или когато всички наследници се откажат от наследството, или изгубят правото да го приемат, наследството се получава от държавата, с изключение на движимите вещи, жилищата, ателиетата и гаражите, както и парцелите и имотите, предназначени предимно за жилищно строителство, които стават собственост на общината, на чиято територия се намират.

С оглед обстоятелството, че заличеният търговец-юридическо лице няма правоприменици, по аналогия с чл. 11 ЗН следва да се приеме, че притежаваните от него недвижими имоти и движими вещи, останали непродадени в производството по несъстоятелност, се придобиват от държавата, съответно от общината.

В подкрепа на посочената аналогия са и разпоредбите на чл. 15, ал. 2 от Закона за юридическите лица с нестопанска цел и § 5, ал. 4 от Преходните и заключителни разпоредби на същия закон. В чл. 15, ал. 2 ЗЮЛНЦ е предвидено, че при определени хипотези, след прекратяване на юридическото лице с нестопанска цел поради ликвидация, останалото след удовлетворяване на кредиторите имущество преминава върху общината по седалището на юридическото лице с нестопанска цел, а в § 5, ал. 4 от Преходните и заключителни разпоредби на ЗЮЛНЦ – че след прекратяване на конкретно посочени сдружения с нестопанска цел и фондации, останалото след удовлетворяването на кредиторите им имущество се предава на държавата.

При преценката чия собственост стават притежаваните от заличения търговец-юридическо лице недвижими имоти и движими вещи, останали непродадени в производството по несъстоятелност, следва да се съобрази, че някои специални закони уреждат изрично придобиването на определени категории имоти, като например Законът за собствеността и ползването на земеделските земи, предвиждащ, че земеделската земя, която не принадлежи на граждани, юридически лица и държавата, е общинска собственост (чл. 25), и Законът за горите, установяващ правилото, че държавни са горските територии, които не принадлежат на физически и юридически лица и на общините (чл. 27).

По изложените съображения, Общото събрание на съдиите от Търговска колегия на Върховен касационен съд

Р Е Ш И :

1. Процесуалният ред, по който се развива производството по молба по чл. 625 ТЗ, депозирана от кредитор, при подготовката ѝ за разглеждане в открито съдебно заседание, е редът, предвиден в специалните норми на чл. 629, ал. 2 и ал. 4 ТЗ, а не редът, предвиден в общите норми на чл. 131 - 133 ГПК.

2. Предвиденото в чл. 673, ал. 3 ТЗ изискване за представяне на убедителни писмени доказателства, за да бъде предоставено право на глас в събранието на кредиторите, се отнася не само за кредиторите по чл. 637, ал. 3 ТЗ, но и за кредиторите със спорни (приети и неприети) вземания, по отношение на които е предявен иск по чл. 694, ал. 1 ТЗ.

3. Не е допустимо провеждането на събрание на кредиторите за избор на нов синдик преди одобряване на списъка по реда на чл. 692 ТЗ.

4. В производството по чл. 692, ал. 3 ТЗ са допустими всички доказателства, а не само писмените.

5. ОТКЛОНЯВА предложението за постановяване на тълкувателно решение по въпроса: Допустимо ли е списъкът по чл. 668, ал. 1, т. 1 ТЗ да бъде съставян и по други критерии, освен посочените в закона и ако са налице обективни пречки за съставяне на списък по търговските книги на длъжника, как се отразява това на свикването на първо събрание на кредиторите.

6. Определението по чл. 638, ал. 3 ТЗ не подлежи на обжалване.

7. Сроктът по чл. 698, ал. 1 ТЗ за предлагане на оздравителен план тече от момента на обявяване в търговския регистър на определението на съда за одобряване на списъка на приетите вземания, предявени в допълнителния срок по чл. 688, ал. 1 ТЗ.

8. Определението по чл. 674 ТЗ, с което съдът по несъстоятелността отказва свикване на събрание на кредиторите, не подлежи на обжалване.

9. Сумите, получени от продажбата на имущество, върху което е учредена ипотека или залог, не могат да служат за покриване на предплатените от кредиторите разноски по чл. 629б ТЗ или на разноските по чл. 722, ал. 1, т. 3 ТЗ (и в частност възнаграждения на синдика), когато получената сума от продажбата на имуществото не е достатъчна за пълното удовлетворяване на обезпечения кредитор с привилегия по чл. 722, ал. 1, т. 1 ТЗ.

10. Недвижимите имоти и движимите вещи, останали непродадени в производството по несъстоятелност след прекратяване на производството и заличаване на длъжника от търговския регистър, остават собственост на физическото лице, когато длъжникът е едноличен търговец, съответно стават собственост на държавата или

на общините, по аналогия на чл. 11 ЗН, когато длъжникът е търговец-юридическо лице, освен ако в закон не е предвидено друго.

ПРЕДСЕДАТЕЛ на ОСТК,
ЗАМ. ПРЕДСЕДАТЕЛ НА ВКС И
ПРЕДСЕДАТЕЛ НА ТЪРГОВСКА КОЛЕГИЯ:
ДАРИЯ ПРОДАНОВА

ПРЕДСЕДАТЕЛИ НА ОТДЕЛЕНИЯ:
ВАНЯ АЛЕКСИЕВА
ТОТКА КАЛЧЕВА

ЧЛЕНОВЕ:

1. ТАТЯНА ВЪРБАНОВА.....	11. КОСТАДИНКА НЕДКОВА.....
2. РАДОСТИНА КАРАКОЛЕВА... ..	12. ПЕТЯ ХОРОЗОВА.....
3. ЕЛЕОНОРА ЧАНАЧЕВА.....	13. АННА БАЕВА.....
4. ЕМИЛ МАРКОВ.....	14. ВЕРОНИКА НИКОЛОВА.....
5. КАМЕЛИЯ ЕФРЕМОВА.....	15. НИКОЛАЙ МАРКОВ.....
6. ЕМИЛИЯ ВАСИЛЕВА.....	16. ЕВГЕНИЙ СТАЙКОВ.....
7. БОНКА ЙОНКОВА.....	17. СВЕТЛА ЧОРБАДЖИЕВА.....
8. БОЯН БАЛЕВСКИ.....	18. КРИСТИЯНА ГЕНКОВСКА.....
9. ИРИНА ПЕТРОВА.....	19. ЛЮДМИЛА ЦОЛОВА.....
10. РОСИЦА БОЖИЛОВА.....	20. МАДЛЕНА ЖЕЛЕВА.....

ОСОБЕНО МНЕНИЕ

по т. 6 от Тълкувателно решение № 1/ 2017г. по тълк.д. № 1/ 2017г. на ОСГТКнаВКС.

Съгласно чл. 613а, ал. 3 ГПК, извън постановените от окръжните съдилищата решения по делото по несъстоятелност и определението за недопускане на план за оздравяване до разглеждане от събранието на кредиторите /чл. 613а, ал. 1 ТЗ/, останалите актове на съда по несъстоятелността подлежат на обжалване пред съответния апелативен съд по реда на ГПК и по-конкретно при наличието на предпоставките на чл. 274, ал. 1, т. 1 или т. 2 ГПК - ако актът е преграждащ, освен, ако изрично е изключена неговата обжалваемост, или в хипотеза на изрично предвидена от закона обжалваемост на акта.

Определението на съда по несъстоятелността, с което се отказва възобновяване на спряно изпълнително производство по ГПК по чл. 638, ал. 3 ТЗ има преграждащ характер спрямо спряното заварено индивидуално изпълнение, по което е предприето действие в полза на обезпечен кредитор по реализация на обезпечението, тъй като възпрепятства неговото развитие. Следва да се изхожда от спецификата на молбата по чл. 638, ал. 3 ГПК и по-конкретно от това, че предмет на същата е постигането на правни последици спрямо производство, стоящо извън производството по несъстоятелност, а именно - възобновяване на заварено производство по частно принудително изпълнение по ГПК. Разпоредбата на чл. 638, ал. 3 ГПК урежда специално основание за възобновяване на индивидуалното изпълнение по ГПК с тази специфика, че компетентен да се произнесе по молбата е не съдебният изпълнител, а съдът по несъстоятелността, с оглед предохраняване на интересите и на останалите кредитори на несъстоятелността, а не само на вискателя по ГПК - обезпечен кредитор, доколкото продължаването на индивидуалното изпълнение засяга масата на несъстоятелността. С оглед именно на така очертания предмет на молбата по чл. 638, ал. 3 ТЗ, преграждащият характер на молбата не може да се преценява спрямо производството по универсално принудително изпълнение, тъй като то не е предмет на молбата, а следва да се разреши именно на плоскостта на целения с молбата правен резултат - възобновяване на индивидуалното изпълнение върху обезпечението. Трябва да се има предвид, че с оглед разпоредбата на чл. 638, ал. 1 ТЗ и правомощията на съда по несъстоятелността по чл. 638, ал. 3 ГПК, правото на обезпечения кредитор да иска продължаване /възобновяване/ на индивидуалното изпълнение върху вещта, предмет на обезпечението, не може да бъде упражнено в изпълнителното производство по ГПК.

Освен това, в самото дело по несъстоятелност се развиват множество различни по своя характер и предмет производства /като исково, изпълнително, охранително, обезпечително/, поради което дали процесуалното действие има преграждащ характер не може да се преценя само на базата на това дали се прегражда цялото дело по несъстоятелност, а дали има такъв ефект върху конкретното производство, предмета на произнасянето. Ето защо, при преценката на преграждащия характер на актовете не може да се прави аналогия с даваните разрешения във връзка с исковото производството, при което делото има само един предмет.

Предвид изложеното, отказът да бъде възобновено изпълнителното производство, има преграждащ характер и

подлежи на инстанционен контрол по реда на чл.274, ал.1, т.1 ГПК
вр. чл.613а, ал.3 ТЗ.

Съдия Костадинка Недкова

Съдия Николай Марков

Съдия Людмила Цолова

ОСОБЕНО МНЕНИЕ

по т. 8 от Тълкувателно решение № 1/ 2017г. по тълк.д. № 1/ 2017г. на ОСГТК на ВКС.

Не може да бъде споделено становището, че отказът да се свика събрание на кредиторите от съда по несъстоятелността по депозирана пред него молба не е преграждащ акт, въз основа на което се извежда, че този акт не подлежи на едноинстанционен контрол пред съответния Апелативен съд по реда на чл. 613а, ал. 3 ТЗ вр. чл. 274, ал.1, т. 1 ГПК.

Делото по несъстоятелност се отличава от останалите граждански и търговски дела по това, че инкорпорира в себе си различни по характер производства - исково, охранително, изпълнително, които в повечето случаи се развиват успоредно. С оглед тази специфика на делото по несъстоятелност, характерна само за него, когато се прегради развитието на някое от описаните производства, актът се явява преграждащ, независимо, че не се прекратява цялото дело по несъстоятелност. Провеждането на всяко събрание на кредиторите представлява отделно охранително производство, като отказът да бъде свикано събрание на кредиторите е акт, преграждащ развитието на охранително производство. Аргумент в тази насока е и обстоятелството, че когато е сезиран с молба за свикване на събрание на кредиторите, предметът на произнасяне на съда по несъстоятелността обхваща именно предпоставките за допустимост на посоченото охранително производство - дали молбата изхожда от легитимирано лице и дали дневният ред е от компетентността на органа, чието свикване се иска. Подобно на водените от съдилищата до създаване на единния търговски регистър към Агенцията по вписванията фирмени дела, които имаха охранителен характер, всяко заявление по тях формира отделно охранително производство и непровеждане на производство по конкретното заявление се разглежда като преграждащо, независимо че не се прекратява самото фирмено дело.

Събранието на кредиторите е задължителен орган в производството по несъстоятелност с изчерпателно очертани от закона правомощия. Единственият орган, който може да свика събранието на кредиторите е съдът по несъстоятелността, включително в хипотезите, когато това става по молба на легитимирано лице. Ето защо, отказът за свикването му възпрепятства функционирането на задължителен за производството по несъстоятелност орган, поради което има преграждащ характер. Да се прието обратното, означава на практика да се допусне делото по несъстоятелност да се развие без задължителен за него орган да може да упражни дадени му от закона правомощия, предоставени му с оглед защита на интереса на кредиторите, която защита, съгласно чл. 607 ТЗ, е основна цел на производството по несъстоятелност.

Не може да бъде споделено твърдението, че отказът за свикване на събранието на кредиторите няма преграждащ характер, тъй като ако не бъде свикано, неговите правомощия преминават към съда по несъстоятелността или към синдика. Подобно заместване законът предвижда единствено по отношение на две от правомощията на събранието на кредиторите и то само ако събранието е могло да упражни правомощията си т.е. ако е било редовно свикано и не е взело решение по чл.677, ал.1, т.3 или т.8 ТЗ. Следва да се има предвид и фактът, че по отношение на част от правомощията си, ако редовно свиканото събрание на кредиторите не вземе решение, те не преминават върху друг орган на несъстоятелността - например при искане за свикване на събрание на

кредиторите за избор на комитет на кредиторите. В последната хипотеза отказът да се свика събрание на кредиторите прегражда формирането и на друг орган на несъстоятелността - комитета на кредиторите, който е факултативен и се формира единствено по решение на събранието на кредиторите.

На следващо място, несвикването от съда по несъстоятелността на събрание на кредиторите с дневен ред по чл. 677, ал. 1, т. 8 ТЗ (за определяне на реда и начина на осребряване на имуществото на длъжника, метода и условията на оценка на имуществото, за избор на оценители и определяне на възнаграждението им) пряко препятства и осребряването на имуществото на длъжника, тъй като императивната норма на чл. 717, ал. 1 ТЗ изисква при продажба на имуществените права от масата на несъстоятелността да бъде съобразено решението на събранието на кредиторите по чл. 677, ал. 1, т. 8 ТЗ, освен в случаите на чл. 677, ал. 4 ТЗ, което изключение не е налице, тъй като събрание не е свиквано, поради което правомощието на събранието на кредиторите да се вземе решение по чл. 677, ал. 1, т. 8 ТЗ не преминава към синдика. В този случай се възпрепятства развитието на цялото дело по несъстоятелност.

С оглед преграждащия характер на акта, не може да бъде споделено и виждането, че съдът по несъстоятелността може сам да отмени отказа си да свика събрание на кредиторите. Съдът по несъстоятелността може да свика събранието на кредиторите със същия дневен ред само, ако е сезиран с ново искане за това, тъй като то поставя началото на ново охранително производство.

Предвид горното, определението по чл. 674 ТЗ, с което съдът по несъстоятелността отказва свикване на събрание на кредиторите, е преграждащо и на основание чл. 613а, ал. 3 ТЗ вр. чл. 274, ал.1, т. 1 ГПК подлежи на обжалван пред съответния Апелативен съд.

Съдия Костадинка Недкова

Съдия Николай Марков

ОСОБЕНО МНЕНИЕ по т.6 на ТР № 1/2017 г. по тълк.дело №1/2017 г. на ОСТК на ВКС :

Определението по чл.638 ал.3 ТЗ, когато по молба на обезпечен кредитор на несъстоятелността съдът по несъстоятелността отказва възобновяване на спряното индивидуално принудително изпълнение, предприето по реда на ГПК, с взыскател - същия кредитор, е обжалваемо. Съображенията за това са следните :

Преценката за преграждащ характер на определението по чл.638 ал.3 ТЗ следва да се извършва не по отношение производството по несъстоятелност и осъществяването в същото универсално принудително изпълнение, а по отношение на производството, реализиращо предоставеното от разпоредбата право на обезпечения кредитор - индивидуално принудително изпълнение, като изключение от продължаващото универсално принудително изпълнение в производството по несъстоятелност. Преграждащият ефект на съдебните актове винаги се преценява спрямо реализирането на правото, защитата на което е предпоставила произнасянето. Нелогично е преграждащ ефект да се преценява спрямо висящността на едно производство / в случая производството по несъстоятелност /, независимо от това дали предметът на същото кореспондира на правния интерес, чието удовлетворяване молбата / в случая по чл.638 ал.3 ТЗ / цели. За останалите кредитори на несъстоятелността е без значение произнасянето на съда по несъстоятелността по чл.638 ал.3 ТЗ, тъй като никое от възможните разрешения не рефлектира ефективно в правната им сфера. С привнасяне в масата на несъстоятелността на евентуалния остатък, след осребряване на съответното имущество, интересите на останалите кредитори са адекватно защитени, доколкото в тяхна полза би се разпределила сума идентична на тази, която би се формирала, ако обезпеченият кредитор бе удовлетворен по реда на универсалното принудително изпълнение, с оглед реда си по чл.722 ал.1 т.1 ТЗ. Не така стои въпроса с интереса на обезпечения кредитор, като се държи сметка за изричната предпоставка за допускане на уреденото в чл.638 ал.3 ТЗ изключение - о п а с н о с т о т у в р е ж д а н е и н т е р е с и т е н а к р е д и т о р а . Да се отнеме възможността за контрол върху тази преценка, когато резултатът ѝ би могъл да е в ущърб на кредитора, е в директна колизия с охранителната цел на разпоредбата. Няма друг паралелен ред / очевидно самият чл.638 ал.3 ТЗ изключва като такъв общото универсално принудително изпълнение, с оглед неговата комплицираност /, в който кредиторът да защити интереса си от същата тази опасност от увреждане, а обикновено наличието на друг

възможен ред за защита на същото право обосновава непреграждащия характер на съответния съдебен акт. В производството по несъстоятелност се развиват множество, различни по своя характер и предмет производства / състезателно, охранително, обезпечително, изпълнително/, поради което, дали процесуалното действие има или не преграждащ характер не може да се преценява на базата на това дали прегражда цялото производство по несъстоятелност, а дали има такъв ефект върху конкретното производство, с оглед спецификата на предмета му и конкретния правен интерес, който обслужва. Затова и аналогии с исковото производство тук са неуместни. Универсалното принудително изпълнение не е предмет на молбата по чл.638 ал.3 ТЗ, нито обуславя интереса на обезпечения кредитор от предявяването ѝ, поради което то не може да служи за критерий при преценка предпоставките на чл.274 ал.1 т.1 ГПК.

Съдия Росица Божилова

ОСОБЕНО МНЕНИЕ по т.8 на ТР № 1/2017 г. по тълк.дело №1/2017 г. на ОСТК на ВКС:

Определението на съда по несъстоятелността по чл.674 ТЗ, с което се отказва свикване на Общо събрание на кредиторите, е обжалваемо, поради следните съображения:

Правомощията на Общото събрание на кредиторите са уредени в чл.677 ал.1 ТЗ. Чл.677 ал.2 и ал.4 ТЗ уреждат изключения от правилото, че, като единствени носители на материален интерес от провеждането на универсалното принудително изпълнение, на кредиторите на несъстоятелността принадлежи правото да управляват същото, разрешавайки съществени според законодателя въпроси, предоставени в изричната му компетентност. Затова и законодателят му е предопределил функцията на „орган на производството по несъстоятелност“ - раздел IV Глава 42 ТЗ. Изключенията на чл.677 ал.2 и ал.4 ТЗ, при това, са приложими не в хипотеза на непроведено Общо събрание на кредиторите, а при невъзможност същото да формира правновалидна воля, съгласно изискуемото от чл.676 ТЗ мнозинство. В аспект на неформирана воля следва да се възприеме използвания в разпоредбите на чл.677 ал.2 и ал.4 ТЗ модален глагол „мога,, / в съответно лице и число /, в отрицателна форма. Няма друга разпоредба, която да предоставя компетентност по въпросите, включени в чл.677 ал.1 ТЗ, на съда по несъстоятелността, синдика или друг орган на производството по несъстоятелност. Като изключение от правилото на ал.1, разпоредбите на чл.677 ал.2 и ал.4 ТЗ не могат да се тълкуват разширително и да служат за мотивиране на заместваща компетентност от съда по несъстоятелността или синдика и по всички останали въпроси по чл.677 ал.1 ТЗ, при това независимо от неупражнена изобщо воля на кредиторите на несъстоятелността, за вземане на решение. При това положение, отказът на съда по несъстоятелността да свика Общото събрание на кредиторите се явява преграждащ за реализирането на единствено предвидения от законодателя начин за формиране на решения по тези въпроси, като значими за развитието на производството по несъстоятелност, независимо че неразрешаването им би било от естество само временно да го забави, а не и препятства окончателно. По същите съображения,

макар да не се явяват окончателно преграждащи, като няма и изрична разпоредба за обжалваемостта им, определенията за спиране на исковото производство или за отказ за възобновяването му подлежат на обжалване. Преграждащият характер на определението за отказ за свикване на Общото събрание на кредиторите следва да се преценява не спрямо висящността на производството по несъстоятелност изобщо, а по отношение преграждащият му ефект спрямо своевременното упражняване на предвидената от закона и заместима само по изключение / но винаги след свикване / компетентност на Общото събрание на кредиторите, да взема решенията, с предмет по чл.677 ал.1 ТЗ, в качеството му на орган на производството по несъстоятелност. В този смисъл не е без значение времето по предявяване на ново искане за свикване и за произнасяне на съда, отделно от обективно съществуващата опасност да последва и нов отказ. Няма основание въпросите по чл.677 ал.1 ТЗ да се разделят на по-съществени и не толкова съществени за развитието на производството, след като с разпоредбата на чл.679 ал.1 ТЗ законодателят е предвидил всяко решение на ОС на кредиторите на несъстоятелността да може да бъде обект на контрол пред друг състав на съда по несъстоятелността.

Съдия Росица Божилова

Особено мнение по т. 10 на Тълкувателното решение на ОСТК на ВКС по тълк. дело № 1/2017 г.

Без да отричаме необходимостта от отговор на въпроса за собствеността на недвижимите имоти и движимите вещи, останали непродадени в производството по несъстоятелност след неговото прекратяване и заличаването на длъжника в търговския регистър и като отчитаме несъмненото сходство както с материалноправната разпоредба на чл. 11 от Закона за наследството, така и с нормативното разрешение по чл. 271 от Търговския закон, намираме, че този отговор трябва да бъде даден по законодателен, а не по тълкувателен път.

Поради това становището ни е, че искането за произнасяне на ОСТК на ВКС по този правен въпрос, следваше да бъде отклонено.

съдия Дария Проданова

съдия Емил Марков

съдия Боян Балевски